

HALUSIN PÄÄSTÄ KEHITTÄMÄÄN IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUJA

Tutkija Jenna Peiponen Itä-Suomen yliopistosta kertoo kuinka löysi oman tutkimusalansa. Työn alla on väitöstutkimus iäkkäiden ihmisten sosiaaliin ongelmiin vastaavien palvelujen saavutettavuudesta.

Minulle väitöskirjan tekeminen ei ollut koskaan itsensänselvyys. En oikeastaan edes vielä gradua tehdessä osannut kuvitella, että muutaman vuoden kuluttua aloittaisin jatko-opinnot.

Tämä voi johtua siitä, että akateeminen maailma ei ollut minulle ennen yliopisto-opintojen aloittamista millään tavalla tuttu, eikä lähipiiriini ennen sitä esimerkiksi kuulunut yhtäkään

tohtoriksi väitellyttä, tai edes jatko-opintoja tekevää henkilöä.

Olin aina pitänyt kielten opiskelusta ja lukiossa ajattelin hakevani opiskelemaan niitä, enkä edes miettinyt muita vaihtoehtoja.

Jossain vaiheessa kuitenkin hylkäsin ajatuksen, ja muistan yhä, että sain idean valtiotieteistä koripallovalmentajaltani, joka mainitsi sen olevan hyvä vaihtoehto, jos ei ole innostunut matematiikasta.

jatkuu >

jatkuu >

Päätin hakea yhteiskuntapolitiikan pääaineeseen, koska sen kuvaus kuulosti Helsingin yliopiston nettisivuilla mielenkiintoisimmalta. Ensimmäisten viikkojen tutustumistilaisuuksissa muistan hieman hävenneeni, kun jotkut kertoivat olleensa jo hyvin nuoresta asti kiinnostuneita yhteiskunnallisista asioista, ja yritin samalla itse keksiä uskottavaa syytä sille, miksi olin tullut opiskelemaan juuri yhteiskuntapolitiikkaa.

Löysin oman ”juttuni” kuitenkin jo ensimmäisten opiskeluvuosieni aikana, kun osallistuin **Antti Kariston** Vanhenemisen tutkimuksen johdantokurssille.

En enää tarkalleen muista, mikä minua siinä kiehtoi, mutta siitä lähtien minua ovat kiinnostaneet iäkkäiden ihmisten hyvinvointiin liittyvät asiat.

Valmistuin maisteriksi tammi-kuussa 2019 ja aloitin jatko-opinnot tammikuussa 2021. Siinä välissä ehdin työskennellä kunnallisten vanhus- ja vammaisneuvostojen koordinaattorina sekä vajaan vuoden ajan eläkejärjestön hankesuunnittelijana.

Vanhusneuvoston kokouksissa aloin kiinnittää huomiota siihen, ettei niissä juurikaan puhuttu

YKSI HAASTEISTA OLI PALVELUSTA TOISEEN PALLOTTELU.

esimerkiksi päihde- tai mielenterveyspalveluista tai vaikkapa sosiaalityöstä, vaan palveluja koskeva keskustelu tuntui painottuvan hoivapalveluihin.

Päätös hakea jatko-opintoihin syntyi loppukesästä 2020 monen tekijän summana.

Halusin päästä kehittämään ikääntyneiden palveluja, mutta asiantuntija- ja kehittämistehtäviin pääseminen tuntui vaikealta ilman sosiaali- tai terveysalan ammatillista koulutusta tai käytännön kokemusta esimerkiksi hoivatyöstä.

Toisaalta huomasin myös, että nautin silloisissa työtehtävissäni eniten niistä, joissa pääsin syventymään asioihin rauhassa ja pohtimaan niitä laajemmasta näkökulmasta. Myös lukeminen ja kirjoittaminen ovat aina olleet lähellä sydäntäni.

Merkittävimmäksi tekijäksi sille, että päädyin hakemaan sosiaalityön jatko-opiskelijaksi, muodostui nykyisen ohjaajani kannustava suhtautuminen hänelle lähettämäni sähköpostiviestiin, jossa kerroin olevani mahdollisesti kiinnostunut tekemään väitöskirjaa esimerkiksi ikääntyneiden asiakasohjaukseen tai gerontologiseen sosiaalityöhön liittyen.

Minulla kävi lopulta erittäin hyvä tuuri: sain jatko-opinto-oikeuden, ja pian sen jälkeen Itä-Suomen yliopistolle yhdessä Helsingin ja Lapin yliopistojen kanssa myönnettiin sosiaali- ja terveysministeriöltä valtion tutkimusrahoitus kaksivuotiseen Gerontologinen sosiaalityö erityisen tuen tarpeisiin vastaamassa (GERIT) -tutkimushankkeeseen, johon pääsin projektitutkijaksi.

GERIT-hankkeen aikana sain kerättyä omaan tutkimukseeni tarvitsemani aineistot sekä kirjoitettua ensimmäisen artikkelini, joka julkaistiin 22. toukokuuta Focus Loca-

lis-lehdessä.

Artikkelissa tarkastelimme yhdessä **Elisa Tiilikaisen** ja **Riitta-Liisa Kinnin** kanssa asiakas- ja palveluohjaajien kohtaamia haasteita iäkkäiden asiakkaiden tuen tarpeisiin vastaamisessa.

Työntekijät puhuivat ”pyörivästä kehästä” kuvatessaan ilmiötä, jossa sama asiakas päätyy yhä uudelleen heidän arvioitavakseen esimerkiksi huoli-ilmoitusten kautta, kun tämän tuen tarpeisiin ei ole onnistuttu vastaamaan.

Usein nämä tilanteet yhdistettiin esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelmiin, asunnottomuuteen ja ristiriitoihin sosiaalisissa suhteissa.

Yksi haasteista oli palvelusta toiseen pallottelu, jonka yhteydessä asiakas- ja palveluohjaajat totesivat palveluja tarjoavien tahojen herkästi toteavan, ettei iäkäs asiakas ”kuulu” heille.

Tästä muodostuikin myös KAKSille lähettämässäni apurahahakemuksessa käyttämäni työotsikon alkuosa ”*Ei kuulu meille*”.

GERIT-hankkeen päättyessä minulla oli onni saada (muistaakseni neljän kielteisen päätöksen jälkeen) KAKSilta myönteinen apurahapäätös, jotta pystyin jatkamaan väitöskirjatutkimustani päätoimisesti myös tänä vuonna. Olin irtisanoutunut vakituisesta työsuhteesta lähtiesäni projektitutkijaksi.

Tällä hetkellä minulla on työn alla toinen osatutkimukseni, jossa tarkastelen gerontologisen sosiaalityön ja diakoniatyön asiakkaiden kokemuksia sosiaalihuollon palvelujen saavutettavuudesta sekä heidän palvelujärjestelmältä saamastaan tuesta.

Viime aikoina myös väitöskirjatutkimukseni fokus on tarkentunut, ja tarkastelen iäkkäiden ihmisten sosiaalisiin ongelmiin vastaamista erityisesti palvelujen saavutettavuuden

PESSISMISTI EI PETY - VUOSIKYMMENEN SISÄLLÄ EDESSÄ 'HEIKKENEVÄÄ'

näkökulmasta.

Puhun sosiaalipalvelujen sijaan sosiaalisiin ongelmiin vastaavista palveluista, koska olen huomannut ikääntyneiden sosiaalipalveluilla viitattavan usein kotihoitoon ja palveluasumiseen. En missään nimessä tarkoita, etteivätkö ne olisi tärkeitä ja tarvitsisi yhtä lailla enemmän resursseja, mutta mielestäni pitäisi kiinnittää huomiota siihen, että kaikilla ihmisillä tulisi iästä riippumatta olla yhtäläiset oikeudet saada sosiaalihuollon palveluja, mikäli he tarvitsevat tukea esimerkiksi päihteiden käytön vähentämisessä.

Silti esimerkiksi iäkkäiden palvelujen tilannetta ennen hyvinvointialueille siirtymistä tarkastelleessa THL:n raportissa noin 75 prosenttia vastaajista arvioi ikäihmisille kohdennetut mielenterveys- ja päihdepalvelut riittämättömiksi.

Joitakin viikkoja sitten järjestetyssä, THL:n ja Ikäinstituutin Ikääntyminen ja mielen hyvinvointi -seminaarissa puhunut, STM:n erityisasiantuntija **Soile Ridanpää** totesi mielestäni osuvasti, että ikääntyneiden palveluiden sijaan pitäisi puhua ikääntyneistä kaikissa palveluissa.

Olen tästä samaa mieltä, ja sen lisäksi että ajattelen sosiaalipalvelujen kuuluvan niitä tarvitseville iästä riippumatta, uskon että panostamalla ”kevyempiin”, sosiaalista tukea sisältäviin palveluihin, voitaisiin ennaltaehkäistä ikääntyvien sosiaalista syrjäytymistä ja todennäköisesti samalla siirtää ”raskaampien” palvelujen tarvetta myöhemmälle. •

★ Jenna Peiponen. Tutkimuksen etenemisestä ja välillä muustakin epä-säännöllisen säännöllisesti Twitterissä: @jennapeiponen

➔ *KAKS on tukenut tutkimusta.*

KAKSILLE TUTKIMUKSEN TOTEUTTI KANTAR PUBLIC. TUTKIMUSAINEISTO ON KOOTTU INTERNETPANEELISSA TAMMIKUUSSA 2023. HAASTATTELUJA TEHTIIN YHTEENSÄ 4 013. VASTAAJAT EDUSTAVAT 18-79 VUOTTA TÄYTTÄNYTTÄ VÄESTÖÄ AHVENANMAATA LUKUUN OTTAMATTA. TULOSTEN VIRHEMARGINAALI ON KOKO AINEISTON TASOLLA SUURIMMILLAAN YKSI JA PUOLI PROSENTTIYKSIKKÖÄ SUUNTAANSA.